

AP'nin 27, CHP'nin 17,
MSP'nin 8, MHP ve SDP'nin 1'er ilde katıldığı önseçimler yapıldı

Istanbul'dan senatörlüğü garantilenler (Soldan Sağa) CHP'den Aysel Baykal, Fahri Erdem, Besim Üstünel AP'den Vefa Poyraz, Emin Uyansoy ve Şevket Akvürek

Seçim
ortamına
girildi

Adaylar sıralandı

- İstanbul'da CHP'de Baykalcılar ve Genel Merkeziler birleşmesine rağmen Topuzcu adaylar liste başını tuttular.
- CHP Küçük Kurultayında parti içi çekişmeler ele alınacak

HABER MERKEZİ
14 Ekimde yapılacak olan Senato için bir yenileme ve milletvekili ara seçimlerine katılacak adayları belirlemek için dün ön seçim yapıldı. AP 28, CHP 20, MHP 1, SDP de 1 ilde adaylarını ön seçimde saptadı. Partilerin, ön seçimle ve merkez yoklamasıyla saptadıkları kesin aday listelerini 7 Eylül'e kadar Yüksek Seçim Kurulu'na vermeleri gerekiyor.

İlk alınan sonuçlara göre halen senatör olanlardan seçime girenlerin yarısı seçilme şansını kaybetti. Bunlar arasında Tekin Arburun, Cevdet Aykan, Macit Zeren gibi AP'lilerle Mehmet Feyyat, Niyazi Unsul, Recai Kocaman ve Ziya Gökalp Mülayim

(Devamı sa. 7, s.4'te)

Polonya'da muhalifler parti kurdu

DIŞ HABERLER SERVİSİ
Polonya'da Moskova'ya bağlı Giersek rejimine karşı, bağımsız ve demokratik Polonya Cumhuriyeti'nin kurulması için mücadele edecek bir parti kuruldu. Parti, katolikler de dahil olmak üzere 5 muhalif grup tarafından oluşturuldu.

BBC radyosunun haberine göre Varşova'da yüzlerce kişinin katıldığı gösteride Partinin kurulduğu açıklandı. Meçhul Asker anıtı önünde yapılan gösteride ayrıca Partinin tüzüğü okundu. Partinin ilkelerinin bağımsızlık ve demokrasi olduğu ve kanunlar çerçevesi içinde mücadele edeceği belirtildi.

BBC'nin verdiği habere göre gösteri sırasında 1939 yılında Almanya ile Rusya arasında yapılan

Bloksuz Ülkeler doruk toplantısı bugün başlıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ
Bloksuz Ülkeler Doruk Toplantısının 6. Konferansı bugün Havana'da çalışmalarına başlıyor.

96 ülkenin katıldığı Bloksuz Ülkeler Doruk Toplantısı beş gün sürecek.

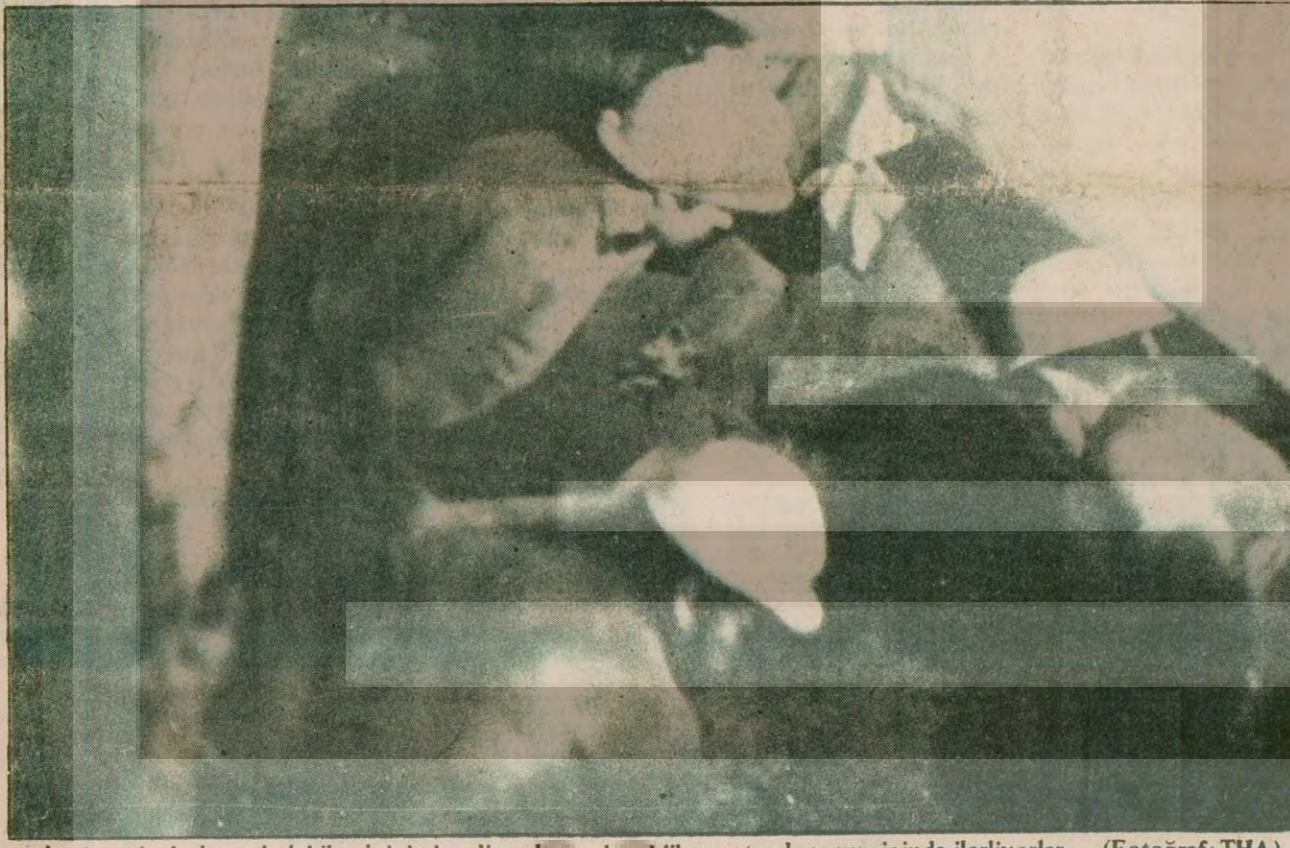
Devlet başkanları dü-

(Devamı sa. 7, s.5'te)

YORUM
Bloksuzlar konferansı ve Kıbrıs sorunu
(5. SAYFADA)

Istanbul'da CHP ve AP'de adayların seçiminde oylamalar yoğun kulis faaliyeti ve gruplaşmaları birlikte yürüdü

İşçiler arkadaşlarını bulabilmek için kendi canlarını da tehlikeye atarak çamur içinde ilerliyorlar. (Fotoğraf: THA)

Büyükçelttek ocağında mahsur kalan
16 işçiden hala haber yok

Arkadaşlarını kurtarmak için 80. metreye indiler

● Ekibin başındaki mühendis "Mahsur kalanlara 80-90 metre sonra ulaşacağımızı tahmin ediyorum" dedi

● Çorum, Amasya, Tokat ve Samsun'da 3 gün önce meydana gelen sel baskını sonucu Büyük Çelttek Kömür ocağında suların dolmasıyla içerde 76 saat ten beri mahsur kalan 16 maden işçisinin kurtarılmasına çalışılıyor. Bu arada Suluova'da kaybolmuşları belirtilen biri çocuk dört kişinin de cesetleri bulundu. Böylece Çorum, Amasya'nın Suluova, Merzifon, Tokat'ın Turhal ve Samsun'un Havza ilçelerinde sel baskınıyla ölenlerin sayısı 43'e yükseldi. Çorum'da dört kişinin ise halen kayıp olduğu bildirildi.

CAN SAN BİLDİRİYOR

(Devamı sa. 7, s.3'te)

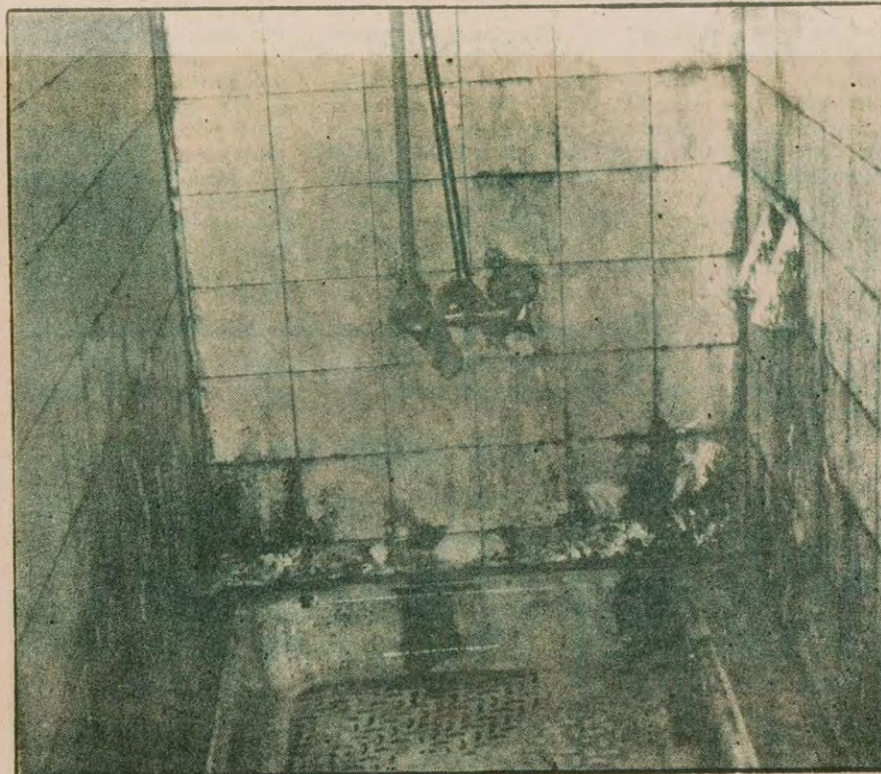
Çapa Tıp Fakültesinde, gıda ve temizlik malzemeleri alımında da yolsuzluk

Devletten aldıkları pirinci, 2 misli fiyatla yine devlete sattılar

İdari işlerin tek tuvaletinde, 1 günde 47 kilogram sabun tüketiliyormuş

HABER MERKEZİ
Çapa Tıp Fakültesine yapılan toptan alımlarda petrol yolsuzluğundan sonra diğer maddelerin alımlarında da yolsuzluk yapıldığı saptandı. Devletten ucuza alınan pirinç lüccara devredilerek yine devlete iki misli fiyatla satıldı. İdari İşler Müdürlüğüne alınan aşırı miktar daki temizlik malzemeleri ise kullanıldı gibi gösterilerek dışarı satıldı. İdari işlerin tek tuvaletinde günde 47 kilo sabun, 10 adet tuvalet kağıdı ve 5 adet ernet kullanıldığı gösterildiği anlaşıldı. Yolsuzlukları konusunda idari soruşturmaya başlanan İdari İşler Müdürü Yılmaz Adalı'nın bu yolsuzlukları sırasında, kendisinin kimlerin yararlandığına dair bir bilgi vermediği anlaşıldı.

(Devamı sa. 7, s.3'te)

Tonlarca sabunu kullandı gibi gösterip dışarı satan İdari İşler Müdürü, hastaların kullandığı tuvaletlerin girilmeyecek kadar pis olduğunu görmedi bile. İşte Dahiliye Servisinin girilmeyecek kadar pis duş yeri.

Resme alınıp güzel bir göl manzarası sanmayın. Bu Dolayoba Belediyesi'nin lağın sularını döktüğü üç çirkef gölünden birinin suretidir.

Abdi İpekçi Mahallesiindeki çöp denizini 6 belediye yarattı

5. sayfamızda

Satürn gezegeninde yeni bir halka bulundu

MOUNTAIN VTEEN (AA)
Satürn gezegeninin çevresindeki halkaları aşmayı başarabilen insanın uzay aracı "öncü 2" nin, yeni bir Satürn halkası keşfettiği bildirildi. Böylece, şimdiye kadar beş halkası olduğu bilinen gezegenin bir altıncı halkası olduğu ortaya çıkarıldı. Uzay aracı tarafından keşfedilen yeni halkanın 320 kilometre genişliğinde ve 3 kilometre kalınlığında olduğu belirtildi.

(Devamı sa. 7, s.10'da)

"İSTEDİĞİNİZ KADAR KÖMÜR DEYİN, İŞ SONUNDA KAZMAYITUTAN BİLEĞE DAYANIR!.."

YERALTINDAN YERÜSTÜNE KÖMÜR SAVAŞÇILARI

Hazırlayan: Kerem Çalışkan
Ramazan Çakıroğlu

Teşekkür

Dizimizi hazırlamak için maden ocaklarında ve köylerde yaptığımız inceleme sırasında bize yardımcı olan EKI yetkililerine, ZMS yöneticilerine, maden işçilerine ve diğer bütün arkadaşlara teşekkür ederiz.
Kerem Çalışkan - Ramazan Çakıroğlu

1

Ya ölümler?.. "İş cinyeti" sözcüğünü bildirilerden çıkarıp maden işçisinin günlük diline sokan o bitmez tükenmez kazalar... Daha geçenlerde yitip giden can ve hükümetin biraz da korkuyla uyguladığı "Büyütmeme politikası..."

GÜN ışırken, Çaydamar borusu, kalm, boğuk, insana uzak bir geçmiş hatırlatan sesi ile iki defa ötü; sonra içini çeker gibi usulca sustu... Demek saat 7.30...
Asma'da, Dilaver'de, Kozlu'da, Karadon'da tertip yerleri şimdi dolmuştu oaktan... Gece vardiyası işçileri kuyu dibinde bekler yukarı çıkmak için... Birazdan görünürler baca ağzlarında... İçlerinde bembeyaz gözleri ışıltıyan, kapkara yüzleri ile yurtar çıkarlar yeraltının karanlığını... Kolları soyunma odalarına doğru... Sabah vardiyası devralır nöbeti... Gene seslerle dolar yeraltı... Travleyler geçer vagonlarını sarsa sarsa... Tabancı ustaları gelir bakar, geçeden sürülen kapkara duvarlara... Domuzdamcılar gözleriyle ölçer akşamdan ilerlenen mesafeyi... Kaç domuzdanı çekilecektir, hesapları kafadan hemencek... Motor arıza yapmazsa, islim oyun etmezse vaktinde bitebilir iş... Çukurtilecek tavana bakarlar, kalfeşlik yapar mı, yapmaz mı diye... Bir lağım atılır derken ötede, sesi uzayıp giden galerilerde yankılanır derinden derine...

Üretimi bir türlü istenen oranı bulmamakta, aksine yerinde saymakta, hatta gerilemektedir.
Siz bakmayın Sayın Deniz Baykal'ın daha geçen hafta söylediği "Kömür üretiminin geleceği aydımlıktır. Kömür üretimini 16 milyon tona çıkaracağız" şeklindeki sözlerine... İlkredege-necemiz gibi bu duraklamamın görünene ve görünmeyen bazı nedenleri vardır ve bu nedenler aşılmasın, belli bazı sorunlar çözülmeden yıllık üretim grafiklerinin acıklı eğrileri bir türlü istendiği şekilde yukarı doğru tırmanmayacaktır.

Yeniden keşfedilen "kara elmas"

ESKİDEN, daha petrolün yabancı şirketlerin pompalaması ile yurdumuza çılgınca akmadığı yıllarda, kömür, enerji ihtiyacımızın çok önemli bir bölümünü karşılıyordu.
1950 yıllarında taş kömürün tüm ticari enerji tüketimi içindeki payı yüzde 66,7ydi. Bu pay 1960'larda yüzde 45'e, 1970'lerde ise yüzde 23'e düştü.
Bugün ise kömürün toplam enerji tüketimi içindeki payı yüzde 25, yani dörtte bir civarındadır. Halen enerji ihtiyacımızın yarıya yakın petrolden karşılanmaktadır. Geriye kalan ise su ve odun, tezek gibi bilimsel terimle "ticari olmayan" yakıtlar teşkil etmektedir. Bu yakıtların değerini bulması, örneğin odun ve ağacın sanayi ürünü haline getirilmesi, tezeğin de gübre olarak kullanılabilmesi gene kömüre bağlıdır. Kömür, ısıtma alanında bu yakıtların yerini alabilirse, onların da ekonomimize gerçek bir katkıda bulunması sağlanacaktır.
Dünyadaki son petrol krizinin dalgaları Türkiye'nin kapaşına dayanınca bu konuda yeni bir uyanış başladı. Uzman benzin kuyrukları, kaloriferi yanmayan gökdelenler, odalarında elektrik sobası ile ısınmaya çalışan insanların yarattığı görüntü, yetkililerin de aklını biraz başına getirdi.
Artık gözler yeniden yeraltındaki ulusal enerji kaynağına, kömüre çevrildi. Plan hedefleri yükseltildi. Bu konuda araştırma ve yazışmalar sıklaştı. Daha geçenlerde Köy İşleri Bakanı Ali Topuz enerjimizin suya ve kömüre dayandırılması gerektiğini vurguluyordu. "Kara elmas" adeta yeniden keşfediliyor. Görünen o ki, yıllardır enerji alanında üvey muamelesi gören kömürün, yeniden başta edileceği günler yakındır...

● Madencilik her yiğidin harcı değil... Tehlikenin, korkunun üstüne üstüne giderek çıkarılıyor kömür ocakları dan...

● Siz bakmayın Deniz Baykal'ın parlak sözlerine. Bazı sorunlar çözülmeden üretim grafiklerinin acıklı eğrileri bir türlü istendiği şekilde yukarı doğru tırmanmayacaktır

Zonguldak sahil boyu akşam üstü halkın gittiği bir gezinti yeridir.

ortaya. Ya o kömürü üretene, maden işçileri ne durumdadır? Onların hatı nasıdır, niceydi? Ne yer, ne işler, nasıl çalışırlar. Dertleri sıkıntıları var mıdır? Varsa nelerdir? Yetkililer bu sıkıntılarla ne kadar ilgilenmektedir? Siz istediğiniz kadar "kömür kömür" deyin, sonunda o kömürü yeraltından yerüstüne çıkaracak olan, insanlardır! İş gelir, sonunda kazamın ucuna, kazmayı tutan bileğe dayanır.
Bu yüzden herkesin gözünü kömüre çevirdiği şu günlerde biz de gözümüzü maden işçilerine çevirdik. 1979'un yazında Zonguldak maden işçilerinin halleri niceydi, dertleri nedir? Gezindik, gördük kendi ağzlarından dinledik.

Biz gördüğümüzü, duyduğumuzu elimizden geldiğince yazacağız. Kuskusuz söylenmedik seveler kalacaktır. Ama AYDINLIK'ın sayıları bu dizinin sonunda da bu diziden sonra da maden işçilerinin dertleri ve sorunları için bir "Açık Kürsü" olacak. De-diklerimize katılan veya katılmayan bu konuda bir diyeceği ekleyeceğimiz olan herkese saygılarımızı açacağız.

Niçin kömür savaşçıları

DİZİMİZİN adını Kömür Savaşçıları koyduk. Çünkü kömür üretimi normal bir üretim değil! Kelimenin gerçek anlamıyla doğayla "savaş" veriyor maden işçileri... Ayrıca Zonguldak havzasında kömür üretimini ile savaşın ve askerliğin derin bir tarihsel bağı var. Bu bağın bugüne kadar yansıyan bir çok etkisini de görmek mümkün. Ancak gerçekten bunun da ötesinde bir savaş sürüyor yeraltında. Madencilik her yiğidin harcı değil. Tehlikenin, korkunun üstüne üstüne giderek çıkarılıyor kömür ocaklarından.

Hatta Kozlu'da bir madenci arkadaşın dediği gibi, bu savaştan da zor bir şey, çünkü savaşta hiç olmazsa karşıdaki düşmanı tanırın, bilirsin, kurşunu yönünü seçersin. Yeraltında tehlikenin nereden, nasıl geleceği ise belirsizdir. Sinsi, amansız düşmanlarla çarpışır kömür savaşçıları...

Bölmüş bir yaşantı

MADEN işçilerinin yüzük aşkın-
dır süren özel bir yaşam tarzı vardır. Ocaklarda çalışanların büyük çoğunluğunu oluşturan ve "gruplu işçi" denen bu işçiler bir ay madenede çalışır, bir ay köylerinde geçirirler. Bu münavebeli çalışma sistemi, kökü eskilere uzanan bazı sosyo-ekonomik temellere dayanır. Bu temellerin bazıları bugün artık değişiyor, ancak gruplu işçilik bir çalışma geleneği olarak sürüp gidiyor.

İşçilerin yaşantısını kesin hatlı çiz-gilerle bölen münavebeli çalışma sistemi üzerine şimdiye kadar az da olsa yazılı çözümler. Maden işçilerinin "yan-proleter" karakteri üzerinde durulmuştur. Bilimsel araştırmalarda madenciler "köylü-işçi" diye tanımlanmıştır. Bu sistemin sosyal uyanış üzerindeki etkilerinden söz edilmiştir vs.
Peki maden işçilerinin şu son yıllarda ulaştığı nokta nedir? Köylü ve işçi özelliklerinin dengesi ne yöne kaymaktadır? Madencilerin toprakla olan bağı ve köylerdeki yaşantısı nasıldır?

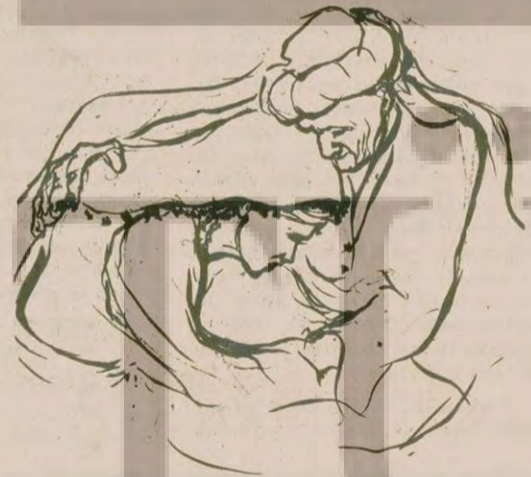
İyi mi, sözü çok uzatmadan takılalım maden işçilerinin peşine ve hep birlikte, Zonguldak'ın madenci köylerine uzanalım.

Yarın: Bağ da, bostan da işte bu ocak!..

SEYİT ALP'İN ROMANI ŞAVK

desenler: sevinç altın

Biz bey hürsüzydik, kim beye zarar verirse biz de ona zarar verir bey buyruğuyla iş görürdük.

65

—Hele söyleyiniz!
—Açık konuşalım Memdz, biz Bey hürsüzydik. Kim Beye zarar verirse biz de ona zarar verir, Bey buyruğuyla iş görürdük. Maden habersiz adım atamazdık. Karşılığında hem geçinirdik, hem de herkese faydamız dokunurdu. Aldığımız çoğunu fukaraya yedirirdik, bitmez işi olanın işini bir ricayla yoluna korduk. Şimdi işe yaramaz olduk. Herkes mal mülk sahibi olmuşken ikimiz o kadar ev horantısıyla açığa ıryan kaldık. Aç kaldık. Elimizden iş gelir desem, yalan demiş olurum. Çiftçilik, çobanlık yapamayız. Zanaatımız da yok! Sonunda düşünüp taşınıp şunda karar kıldık: Köyümüzde dükkan yok. İhtiyaçlarını dışarıdan karşı-larlar. Bu da hayli zahmetli bir iş olup halkı usan-dırılmıştır. Eğer köyde küçük bir dükkan açabilir-sek bizi rahat geçindirir. Herkes bizi paralı bildiğinden şüphelenmezler. Şimdi tek mesele, bu üç-beş kurusu bulmak. Beyin oyununa geldiğimizden za-rarı da ona vermeyi düşünürüz. Beşlikte soy kü-heylan besler, her biri bir sürüye bedel ünlü küheylanlar. Bir gece basıp bir kaçıını çekmeyi düşünürüz. Her şeyi iyice hazırladık. Seninle ortak yapmaya kararlıyız. Tabii, kabul edersen...

Memdz, baştan beri yüzlerine bakıp düşünür-dü. Ne aradığını bilmezken birden kahkahalarla gül-meye başladı. Şaşırıldı.
Kadir bozulmuş,
—Söylediklerimizde gülinecek ne vardır Mem-diz?
Gülmekten konuşamadı, dura dura,
—Bizim ağıla inen hürsüzy yakalamışım, ona gü-lerim.
—Bizdik, dedi Kadir.

—Bizi rezil etmişin, dedi Hidir. Aklıma gelmiş-ken sorayım, bizi ağıla inerken görmüş müydün?
—Görmüşüm.
—Ne demeye davarı almamızı bekledin?
—Sizi tanımaya çalışırdım.
Memdz, tekliflerini iyice düşündü. Osmanlı-nın, kendini çekmeye bir tertibi, bir tuzakı olabilir-di bu teklif. Geç vakte kadar görüştiler. Akli her şeyi ikna olunca "Olur" dedi.
Ferah uyudular.
Uyandıklarında vakit geçti. Vaktin geçliğini bi-lemediklerine sebep, göğün kapalı oluşuydu. Simsi-yah, dolu dolu bulutlar yere yakın dolanıyordu.
Ağın'e gider görünmek için tepelere yürüdüler. Her yer sel, bataktı. Dizlerine dek çamura battılar. Tepelerden kayalığa doğru kavilendiler. Beyko-nak'ın kavsin kamburuna yakın geldi. Ağillara vardık larında yağmur başlamıştı. Tollara sığınıp yağmu-run durmasını beklediler... Durmadı. Aralıksız, sür-git yağdı. Sonraki sabahı buldu. O gece aç,susuz ağillarda kaldılar.
Sabah, Osmanlı Paşası beş, on atısıyla kendine yakın geçip Beykonağına vardı. Kevok, gerideki arabada otururdu. İlyce sarınmıştı. "Yeni damat akrabalarımı ziyarete varır" diye gü-lüştiler.
Kevok'un arabadan inışı Araratlıya seyr oldu. Çoluk çocuk temayaşa toplandılar.
Hacer Hanım hem ağıt kurmuş hem de tepeden tırnağa okşuyordu Kevok'u... Sonra da Osmanlı Paşası gücenmesin diye, kirdi ağıttını.

Zonguldak uyanır yavaş yavaş... Ereğli Kömür İşletmeleri'nin (EKİ) arabaları durak yerlerinde bekleyenleri alır gider tikim tikim... Sahil gazi-nosunda tek tük oturanlar vardır... Belediye bahçesi açılmamıştır henüz. Sürmen'in altındaki kıyı kahvesi, mal getirip götüren mavnacılar, kamyoncu-larla dolmuştur erkenden...
Kömür tevzi yerinden iki yanlı kü-felerine kömür yüklenen katırlar ana caddenin kenarında hızlı hızlı geçe-ler... Karabük'e kömür götüren Dizel takar peşine vagonları, lavrın önünde manevrasını bitirir, tutar Karabük'ün yolunu... Tren geçen şehrin ortası-ndaki geçit kapanır, pazar tarafına gidecekler iki yanlı dizilip beklerler trenin geçmesini...
Minibüsler başlar SSK'ya adam taşımaya "Hastaneye, Hastaneye" diye... İstasyon köprüsünün yakınında ki minibüs duraklarında birazdan ba-rettili madenciler görünür. Yakında o-turdukları için iş elbiseleri ile gelir gid-erler evlerine...
Hava sıcaksa öğrenciler, gençler, Zonguldak'ın hali vakti yerinde ailele-ri, kadınları, çocukları Karpuz'a ve öte-ki plajlara gitmeye hazırlanırlar. Mahal-lenin hasarı çocukları ise Fener'in ya-nındaki Tünel Ağzı'na koşarak açıktan denize tirmek için...
Ve ocaklarda yüzyıllık kömür savaşı devam eder ara vermezsiniz... Daha da hızlanarak daha da derinleşerek...

Kömür kömür...
Şöyle bir yoklayın kendinizi kömür-ün hayatınızdaki yeri nedir diye bir düşünün...
Büyük kentlerin büyük apartmanlar-ında yaşayanlar için kömür, yılda bir-kaç defa apartmanın önüne yığılan ka-pıcı ve çocuklarının küfellerle kürekler-le depoya çektiği "siyah nesne"dir. Pabuçlarını kirletmemeye dikkat ede-rek yürür geçerler yanından... Kalori-ferlerinde fuel-oil yakanlar ise belki kömürün kokusunu bile unutmuşlar-dır, ne var ki fuel-oil darlığı başla-mıştır çoktan ve onlar da yakında dö-neceklerdir o "siyah nesneye"...
Çoğumuz için kış aylarının sıcak refah dostudur kömür. Sobalar onunla yanar. Elimiz yitirmemiştir kömür ka-rarının rengini... Kış bastırılmadan kö-mür sırasına yazılmak, eve bir araba, bir kamyon atırmak, aile reislerinin deftere yazmadan akına getirdiği işler-dendir. Kömür fiyatlarına gelen zam da en çok onları düşündürür kara kara...
Üretim grafiklerinin acıklı eğrileri

KÖMÜR üzerine kara kara düşü-nen baskaları da vardır kuskusuz. Bunların başında Türkiye Kömür İş-letmeleri (TKİ) ve Ereğli Kömür İşlet-meleri (EKİ) yetkilileri gelir. Onları da düşündüren konu, plan hedefleri ile elde edilen üretim arasındaki boşluk-tur. Ülkemizin başlıca enerji kaynakla-rından biri olan kömüre duyulan ihti-yaç yıldan yıla artmakta, ancak kömür

Ya kömürü üretene

BURAYA kadar güzel, iyi hoş! A-ma asal burada bir soru çıkıyor

Kozlu'da uzun Mehmet kuyu ağzında ocağa inmeyi bekleyen işçiler... Kozlu, Maden Ocaklarının kabil gibidir. Eğer bir hak kavgası varsa, baskılara ve yeri-ne getirilmeye-nin vadedile karşı işçi arasında bir kibirpanma varsa, gözler Kozlu'ya dikilir... Herkes bilir ki İkkin Kozlu işçisi kalacaktır ayağa ve bütün ocaklar sel gibi gelecektir arkasından...

(DEVAM EDECEK)